

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

*Наша маленька чарівна країна.
Тетяна Лопатнева, вчителька
Снігурівської ЗОШ І–ІІІ ст. № 4
Миколаївської обл.*

*Мої сміливі дослідники.
Світлана Шум, учителька
Глухівської ЗОШ І–ІІІ ст. № 6,
Сумська обл.*

Я люблю Україну

Програма курсу українознавства за вибором для загальноосвітніх навчальних закладів (1–4 класи)

Схвалено комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист №2.1/12-Г-120 від 28.03.2016 р.)

Присвячено 25-й річниці незалежності України Пояснювальна записка

Навчальна програма курсу українознавства "Я люблю Україну" укладена відповідно до "Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки" і "Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді".

У "Стратегії" зазначено, що "національно-патріотичне виховання дітей та молоді має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства. Крім того, в документі наголошено на тому, що "... національно-патріотичне виховання має набути характеру системної і цілеспрямованої діяльності навчальних закладів з формування в людини і громадянина високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй державі"¹.

Мета курсу полягає у формуванні таких *компетентностей* молодших школярів:

ключових (міждисциплінарних) – соціальної і громадянської (спрямовується на засвоєння соціального досвіду, який охоплює загальнолюдські, загальнокультурні і національні цінності; набуття громадянських якостей, навичок співжиття і співпраці в суспільстві відповідно до соціальних норм і правил);

комунікативної (здатність успішно користуватися усно й письмово українською мовою в спілкуванні з іншими людьми);

уміння вчитися (сформованість умінь учня організувати і контролювати свою навчальну діяльність);

предметних – соціокультурної компетентності, що передбачає їх загальнокультурний розвиток і підготовку до життєдіяльності в українському соціумі на основі українознавчого компонента змісту освіти, який ґрунтується на ознайомленні учнів початкових класів із Україною як своєю державою, сторінками її історії, культурою українського народу та її особливостями в різних регіонах, релігією, традиціями і звичаями, національними формулами мовленнєвого етикету, малими українськими фольклорними формами, – для збереження нації і державності загалом.

На основі визначеної мети розроблено і обґрунтовано наступні завдання курсу:

– виховання в учнів початкових класів високої патріотичної свідомості, почуття вірності та любові до Батьківщини, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язків із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави;

– утвердження в свідомості і почуттях особистості молодшого школяра патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;

– виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;

– усвідомлення досягнень українського народу, його інтелектуальних і духовних надбань;

– виховання почуття любові до української мови як мови державної, потреби її вивчати та спілкуватися нею;

– формування толерантного ставлення до інших народів, їхніх мов, культур і традицій;

– культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережливого ставлення до природи.

Програму структуровано з урахуванням спіральноконцентричного принципу за такими розділами:

- "Україна – наша держава".
- "Національні символи України".
- "Матеріальна культура українців".
- "Духовна культура українців".

Зміст курсу передбачає інтеграцію з іншими предметами: українською мовою, літературним читанням, історією, християнською етикою, образотворчим мистецтвом, природознавством, музичним мистецтвом тощо.

Інформацію про державні та календарно-обрядові свята подано за принципом сезонності. У програмі належне місце посідає краєзнавчий та лінгвокраєзнавчий матеріал, тому вчителі мають опрацьовувати ці теми з урахуванням місцевих умов.

Форми занять і діяльності – проект (міні-проект), мовно-літературне свято, ранок, екскурсія, урок мужності, зустрічі з відомими людьми сьогодення, ситуаційно-рольова гра, сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, гра-мандрівка, екскурсія, ігрова вправа, колективне творче панно, бесіда, тематичний зошит, усний журнал, групова справа, оформлення альбому, уявна подорож, конкурси, ігри, школа ввічливості, демонстрація, розповідь, моделювання, вікторина, виставка малюнків, операція-рейд, виставка-ярмарок, переключка повідомлень, добродійна акція, хвилини з мистецтвом, година спостереження, година милування, театральна вистава, ляльковий театр, ведення літопису класного колективу, козацькі забави, веселі старты, естафети, догляд за рослинами і тваринами та ін.

Запропоновані теми у 1 класі можуть застосовуватися як матеріал для роботи з дитячою книжкою на уроках навчання грамоти (на розгляд учителя), у 2–4 класах –

¹ <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>

ПРОГРАМИ

на окремих уроках (1 година на тиждень, що складає 35 годин річних) за рахунок годин варіативної складової навчального плану².

У програмі не виділено окремих годин на проведення узагальнюючих занять, тому підсумки вивченого відповідно рекомендуємо робити на останньому уроці кожного розділу.

Програма може бути використана також для змістового наповнення чинних програм та підручників з різних навчальних дисциплін, матеріалами з національно-патріотичного виховання учнів початкових класів, а також для позаурочної виховної роботи (проведення годин спілкування тощо).

1 клас

35 годин (1 година на тиждень)

Розділ I. Україна – наша держава (11 годин)

1	Україна – наша держава. <i>Молитва за Україну</i>	Учень / учениця: <ul style="list-style-type: none"> знає назву рідної держави; має уявлення і розрізняє державні символи України; знає назву столиці України та її головну вулицю; пояснює значення української мови для громадян України та держави; має уявлення про ознаки українського мовленнєвого етикету; знає і називає правила культури спілкування; уміє правильно знайомитися і вітатися; має уявлення про державні свята та виявляє зацікавленість до них; володіє уявленнями про сім чудес України та сім природних чудес України, розрізняє їх та бере участь в обговоренні необхідності їх охорони; має уявлення про традиції і святкування в Україні восени; називає осінні свята та виявляє зацікавленість до них; знає назву свого рідного міста/села, вулиці; членів своєї родини та сім'ї
2	Державні символи України: <i>герб, гімн, прапор</i>	
3	Київ – столиця України. <i>Хрещатик – головна вулиця міста</i>	
4	Українська мова. <i>Українська мова – рідна. Українська мова – державна</i>	
5	<i>Етика спілкування і український етикет. Спілкування в школі, вдома, громадських місцях, на вулиці</i>	
6	Державні свята	
7	Сім чудес України	
8	Моя Земля. <i>7 природних чудес України. Необхідність охорони природи</i>	
9	Традиції і святкування в Україні. <i>Осінні свята</i>	
10	Мала батьківщина (місто, село, вулиця)	
11	Твоя родина (сім'я)	

Розділ II. Національні символи України (4 години)

12	Національні символи твоєї Батьківщини. <i>Рослини – символи українців</i>	Учень / учениця: <ul style="list-style-type: none"> має уявлення: <ul style="list-style-type: none"> про національні символи України: рослини і тварини-символи; про народну символіку України; про традиції і святкування в Україні взимку; називає зимові свята та виявляє зацікавленість до них
13	Національні символи твоєї Батьківщини. <i>Улюблені тварини та птахи українців</i>	
14	Народна символіка	
15	Традиції і святкування в Україні. <i>Зимові свята</i>	

Розділ III. Матеріальна культура українців (5 годин)

16	Оселя, в якій я мешкаю	Учень / учениця: <ul style="list-style-type: none"> має уявлення про: <ul style="list-style-type: none"> матеріальну культуру українського народу; українську оселю в минулому і сьогодні, українську кухню, національний одяг, основні галузі господарства, народну архітектуру; називає її головні особливості
17	Традиційна українська кухня	
18	Український національний одяг	
19	Матеріальна культура українців. Основні галузі господарства: ремесла та народні художні промисли	
20	Народна архітектура. <i>Пам'ятки історії та архітектури</i>	

Розділ IV. Духовна культура українців (15 год)

21	Видатні українські письменники.	Учень / учениця: <ul style="list-style-type: none"> має уявлення про розвиток духовної культури українців: видатних українських письменників; школу; літературу (усну народну творчість); володіє уявленнями про традиції і святкування в Україні весною;
22	Школа. <i>Моя школа</i>	
23	Література. <i>Багатство усної народної творчості українського народу (казки, легенди на патріотичну тематику)</i>	

² Зміст програми для учнів 2–4 класів відображено в підручниках-зошитах з українознавства "Я люблю Україну".

24	Література. <i>Багатство усної народної творчості українського народу (загадки, мирилки, заклички, прислів'я та приказки)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • називає весняні свята та виявляє зацікавленість до них; • має уявлення про українське образотворче та музичне мистецтво; • володіє уявленнями про українські народні дитячі ігри та уміє грати в них; • має уявлення про найвизначніші постаті вітчизняної історії; культури; здобутки і перемоги України в Європі і в світі; • володіє уявленнями про традиції і святкування в Україні влітку; • називає літні свята та виявляє зацікавленість до них; • бере участь у проведенні нетрадиційного уроку "Ми – українці"; • виявляє зацікавленість до визначних місць рідного краю 	
25	Українські народні дитячі пісні		
26	Традиції і святкування в Україні. <i>Весняні свята</i>		
27	Українське образотворче мистецтво		
28	Українське мистецтво. <i>Українські народні інструменти</i>		
29	Українські народні дитячі ігри		
30	Найвизначніші постаті вітчизняної історії		
31	Найвизначніші постаті вітчизняної культури		
32	Здобутки і перемоги України в Європі і в світі. Імідж України сьогодні		
33	Традиції і святкування в Україні. <i>Літні свята</i>		
34	Свято на тему: <i>"Ми – українці"</i>		
35	Екскурсія визначними місцями рідного краю		
2 клас			
35 годин (1 година на тиждень)			
Зміст навчального матеріалу			Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Розділ І. Україна – наша держава (11 год)			
1	Україна – наша держава. <i>Молитва за Україну. Я – українець. Я – українка</i>	<p>Учень /учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усвідомлює сутність понять: "Україна", "українець", "українка"; • має уявлення про давнє походження українського народу, виявляє інтерес до пізнання минулого і сучасного України; • знає назви своєї країни – України та її столиці; • має уявлення про: <ul style="list-style-type: none"> – карту України; знаходить на ній місто Київ; – Україну як незалежну державу, день її народження – 24 серпня (День Незалежності); – стародавній Київ, історію його походження за літописами; – найдавніше минуле України, про племена, що населяли терени України в давні часи: трипільців, скіфів, антів і давніх слов'ян (на рівні первинного ознайомлення); • знає кольори Державного прапора, назву і значення Державного герба, слова і мелодію Державного гімну України; виявляє патріотичні почуття, шанобливе ставлення до символів держави; • з повагою ставиться до української мови як мови українського народу, державної мови України; має уявлення про багатство й красу українського мовлення; • знає і доречно вживає українські форми привітання, прохання, прощання, ввічливе звертання та інші слова українського етикету; • володіє уявленнями про сім чудес України та сім природних чудес України, розрізняє їх та бере участь в обговоренні необхідності їх охорони (<i>національний дендрологічний парк "Софіївка", озера – Синевир, Світязь</i>); • знає: <ul style="list-style-type: none"> – назву свого міста, села (селища), його історію; домашню адресу; – дні народження рідних, заняття членів сім'ї; ставиться з любов'ю та повагою до батька, матері, дідусів і бабусь, до їхньої праці; – літні та осінні народні звичаї, обряди і свята; – державні та християнські, виявляє зацікавленість до них 	
2	Україна – наша держава. <i>Найдавніше минуле України. Трипільці</i>		
3	Україна – наша держава. <i>Скіфи, анти, давні слов'яни</i>		
4	Державні свята. <i>24 серпня – День Незалежності України</i> . Державні символи України: <i>герб, гімн, прапор</i>		
5	Київ – столиця України. <i>Стародавній Київ. З історії міста. Архистратиг Михайл – покровитель Києва</i>		
6	Українська мова. <i>Багатство й краса українського мовлення. Українська мова в нашій родині</i> . Етика спілкування і український мовленнєвий етикет: <i>привітання, прощання, вибачення, запрошення, ввічливе звертання</i>		
7	Традиції і святкування в Україні. Літні та осінні свята. Спас. <i>28 серпня – Успіння Пресвятої Богородиці. 21 вересня – Різдво Пресвятої Богородиці</i>		
8	Сім чудес України. <i>Софіївка (Умань)</i>		
9	Моя Земля. <i>7 природних чудес України. Озера – Світязь, Синевир. Необхідність охорони природи</i>		
10	Мала батьківщина: місто, село (селище). <i>Історія рідного міста, села (селища). Державні символи рідного регіону</i>		
11	Твоя родина (сім'я). Міні-проект "Моя сім'я". Підсумок з теми: "Україна – наша держава"		

Зміст навчального матеріалу		Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Розділ II. Національні символи України (5 год)		
12	Національні символи твоєї Батьківщини. <i>Рослини – символи українців (калина, верба, дуб)</i>	Учень /учениця: <ul style="list-style-type: none"> • має уявлення про: <ul style="list-style-type: none"> – українські національні символи – рослинні і тваринні (калина, верба, дуб; соловей, лелека); – народну символіку (вінок, дівоче намисто); – зимові народні звичаї, обряди та свята; • уміє розповісти про них у класі; • збагачує свій словниковий запас
13	Національні символи твоєї Батьківщини. <i>Улюблені птахи (соловей, лелека)</i>	
14	Народна символіка. <i>Вінок. Дівоче намисто</i>	
15	Традиції і святкування в Україні. Зимові свята. <i>19 грудня – Свято Миколая</i>	
16	Традиції і святкування в Україні. <i>1 січня – Новий рік.</i> Підсумок з теми: "Національні символи України"	
Розділ III. Матеріальна культура українців (6 год)		
17	Світлиця. <i>Українська піч. Стіл. Скриня ...</i>	Учень /учениця: <ul style="list-style-type: none"> • має уявлення про: <ul style="list-style-type: none"> – українську оселю, ужиткові речі; – великі культурні надбання українського народу (на прикладі українського мистецтва оздоблення одягу та речей побутового вжитку, ремесел та народних художніх промислів – писанкарства, витинанки; народних засобів пересування, пам'яток історії та архітектури); • розширює уявлення про народний одяг, українські страви як елементи цілісного образу українця; • збагачує свій словниковий запас; • плекє в собі риси громадянина і патріота; • володіє уявленнями про традиції і святкування в Україні весною; називає весняні свята та виявляє зацікавленість до них
18	Традиційна українська кухня. <i>Хліб-сіль на столі. Гарбузова каша. Чай з трав</i>	
19	Народний одяг. <i>Сорочка-вишиванка в народному вбранні українців</i>	
20	Матеріальна культура українців. Основні галузі господарства: ремесла та народні художні промисли. <i>Витинанка, писанкарство.</i> Народні засоби пересування (<i>вози, човни</i>)	
21	Народна архітектура. Пам'ятки історії та архітектури. <i>Музей під відкритим небом у Пирогові. Мамаєва Слобода</i>	
22	Традиції і святкування в Україні. <i>Весняні свята. Стрітення. Масляна.</i> Підсумок з теми: "Матеріальна культура українців"	
Розділ IV. Духовна культура українців (13 год)		
23	Скарби народу. Видатні письменники України: <i>Тарас Шевченко</i>	Учень /учениця: <ul style="list-style-type: none"> • має загальне уявлення про традиційну українську культуру, її багатство і різноманітність; • називає видатних письменників України та може коротко розповідати про їхнє життя і твори для дітей; • усвідомлює свою причетність до національної історії, культури, державотворення, сучасного і майбутнього своєї Батьківщини; • має уявлення про багатство усної народної творчості; знає: українські колискові пісні, легенди на патріотичну тематику; • знає і користується малими фольклорними формами (прислів'я, приказки, загадки, заклички, мирилки, лічилки, дитячі ігри та пісні); • розширює уявлення про українські народні інструменти (<i>сопілка, бандура, кобза</i>); • розпізнає орнаменти в техніці петриківського та опішнянського розписів, вказує на характерні ознаки творів, виконаних цими розписами;
24	Скарби народу. Видатні письменники України: <i>Леся Українка</i>	
25	Скарби народу. Видатні письменники України: <i>Іван Франко</i>	
26	Література. Багатство усної народної творчості українського народу (<i>загадки, мирилки, заклички, прислів'я та приказки</i>)	
27	Багатство усної народної творчості українського народу. <i>Легенди: "Наша Земля" і "Чому ми співучі?"</i>	
28	Українські народні дитячі пісні. <i>Коліскові. Міні-проект "Коліскові пісні"</i>	
29	Українське мистецтво. Українські народні інструменти (<i>сопілка, бандура, кобза</i>).	
30	Українське мистецтво. Народне образотворче мистецтво. <i>Петриківський та опішнянський розписи</i>	
31	Здобутки і перемоги України в спорті. Видатні українські спортсмени (брати Клички, Василь Вірастюк). Українські народні дитячі ігри	

Зміст навчального матеріалу		Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
32	Державні свята. <i>Друга неділя травня – День матері. 1 червня – Міжнародний день захисту дітей</i>	<ul style="list-style-type: none"> • виявляє патріотичні почуття і прагнення знати більше про досягнення українців у різних галузях (у науці, культурі) та про здобутки і перемоги України в спорті; • плекає почуття гордості за свою державу, народ і бажання бути корисним Україні; • знає весняні та літні народні звичаї, обряди і свята – державні та християнські, виявляє зацікавленість до них; • розширює уявлення про визначні місця рідного краю
33	Традиції і святкування в Україні. <i>Літні свята. Трійця (Зелені свята). 7 липня – Свято Івана Купала. Підсумок з теми: "Духовна культура українців"</i>	
34	Свято на тему: <i>"Україна – моя Батьківщина"</i>	
35	Екскурсія визначними місцями рідного краю	
3 клас		
35 годин (1 година на тиждень)		
Розділ I. Україна – наша держава (10 год)		
1	Україна – наша держава. <i>Молитва за Україну. Русь-Україна. Видатні історичні постаті: Аскольд, Ольга, Святослав, Володимир</i>	<p>Учень /учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>вміє</i> показати на глобусі Українську державу; • <i>має загальне уявлення</i> (на рівні первинного ознайомлення) <i>про</i>: <ul style="list-style-type: none"> – найвідоміші державні утворення на теренах України: Русь-Україна, Галицько-Волинська держава та їхню роль і значення для сучасної України; – відомих князів: Святослава, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, Данила Галицького, їхню діяльність на благо Батьківщини; – роль княгині Ольги в зміцненні земель Русі-України ; – доньку Ярослава Мудрого Анну, її вплив на розвиток світової історії та культури; – історію українського книгодрукування, першого книгодрукаря в Україні Степана Дропана та книговидавничу діяльність Івана Федорова (Федоровича); – Київ як духовний та політичний центр України; • <i>володіє уявленнями</i> про сім чудес України та сім природних чудес України, розрізняє їх та бере участь в обговоренні необхідності їх охорони (Хотинську фортецю; національний історико-архітектурний заповідник "Кам'янець"; регіональний ландшафтний парк "Гранітно-степове Побужжя"; Мармурову печеру (АР Крим); • <i>має уявлення</i> про себе, свою родину як частку України; про сімейні традиції своєї родини; шанує їх; • <i>розширює</i> уявлення про українську традиційну культуру спілкування в родині, з оточуючими людьми, <i>розуміє</i> роль рідної мови в збереженні і передачі культурних надбань роду і народу; • <i>називає</i> імена родичів, <i>вміє</i> розповідати про них; • <i>усвідомлює</i> причетність своєї родини до долі українського народу і держави; • <i>знає</i> осінні народні звичаї, обряди і свята – державні та християнські, виявляє зацікавленість до них
2	Україна – наша держава. <i>Русь-Україна. Видатні історичні постаті: Ярослав Мудрий, Володимир Мономах. Галицько-Волинська держава. Данило Галицький</i>	
3	Київ – столиця України. <i>Київ – духовний та політичний центр України. Майдан Незалежності</i>	
4	Українська мова. <i>Роль книги в житті людини. Дочка Ярослава Мудрого Анна Ярославна, її освіченість. Реймське Євангеліє. Пересопницьке Євангеліє</i>	
5	Українська мова. <i>З історії українського книгодрукування (Степан Дропан, Іван Федоров). Бібліотеки України</i>	
6	Традиції і святкування в Україні. <i>Осінні свята. 14 жовтня – Покрова. Державні свята. 14 жовтня – День захисника України</i>	
7	Сім чудес України. <i>Хотинська фортеця. Заповідник "Кам'янець" (Кам'янець-Подільський)</i>	
8	Моя Земля. <i>7 природних чудес України. Гранітно-степове Побужжя. Мармурова печера (АР Крим). Необхідність охорони природи</i>	
9	Мала батьківщина. Міні-проект "Моя вулиця"	
10	Твоя родина (сім'я). Родовід. Підсумок з теми: <i>"Україна – наша держава"</i>	
Розділ II. Національні символи України (5 год)		
11	Національні символи твоєї Батьківщини. <i>Рослини – символи українців (мальви, чорнобривці, соняшник, тополя)</i>	<p>Учень /учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>має уявлення</i> про національні символи своєї Батьківщини; народну символіку; • <i>розширює</i> уявлення про зимові народні звичаї, обряди та свята; виявляє зацікавленість до них; • <i>знає</i> 1–2 українські традиційні колядки, щедрівки; • <i>збагачує</i> свій словниковий запас
12	Національні символи твоєї Батьківщини. <i>Улюблені птахи (голуб, ластівка, зозуля)</i>	
13	Народна символіка. <i>Коса дівчини. Хустина</i>	
14	Традиції і святкування в Україні. <i>Зимові свята. 7 січня – Різдво Христове. Колядки. Народний театр (вертеп)</i>	

Зміст навчального матеріалу		Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
15	13–14 січня. <i>Щедрий вечір. Традиції і святкування зимового свята Меланки (13.01) і Василя (14.01). Колядки і щедрівки.</i> Підсумок з теми: "Національні символи України"	
Розділ III. Матеріальна культура українців (7 год)		
16	Світлиця. <i>Хатні обереги. Прикрашування і оздоблення оселі килимами, рушниками, скатертинами, серветками.</i> Традиційна українська кухня. <i>Борщ, пампушки.</i> Міні-проект " <i>Рецепт моєї улюбленої страви</i> "	Учень /учениця: <ul style="list-style-type: none"> має загальне уявлення про: <ul style="list-style-type: none"> українську оселю; повинен <i>вміти</i> підтримувати лад і чистоту у власній оселі; традиційну українську кухню; розвиток основних галузей господарства: ремесла та народні художні промисли (на прикладі українського мистецтва оздоблення одягу та речей побутового вжитку, килимарства, ткацтва); висловлюється з приводу особливостей одягу рідної місцевості; основних галузей господарства та ремесел рідного регіону; пам'ятки історії та архітектури (Софійський собор – храм краси і науки, одне із семи чудес України); українські національні іграшки, їх види, зокрема <i>ляльку-мотанку та ін.</i>; має уявлення про державні свята та виявляє зацікавленість до них; <i>плекає</i> в собі риси громадянина і патріота
17	Український національний одяг	
18	Основні галузі господарства: ремесла та народні художні промисли. <i>Вишивка, прядіння, ткацтво, килимарство</i>	
19	Українська національна іграшка (<i>лялька-мотанка та ін.</i>). Міні-проект " <i>Якими іграшками гралися наші бабусі?</i> "	
20	Народна архітектура. Пам'ятки історії та архітектури. <i>Софійський собор – храм краси і науки, одне із семи чудес України</i>	
21	<i>Державні свята. 21 лютого – Міжнародний день рідної мови.</i> Підсумок з теми: "Матеріальна культура українців"	
Розділ IV. Духовна культура українців (13 год)		
22	Школа. <i>День знань. Школа в епоху Русі-України</i>	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> <i>розширює</i> уявлення про сучасних українських письменників; видатних педагогів; <i>має уявлення про:</i> <ul style="list-style-type: none"> великі культурні надбання українського народу (твори усної народної творчості, українського мистецтва, пісенної творчості); розвиток українського музичного, образотворчого, театального мистецтва; розрізняє українські народні пісні; українські народні легенди і міфи; билини; знає і називає прізвища відомих художників; виявляє шанобливе ставлення до відомих особистостей, прагнення знати більше про досягнення українців у різних галузях (науці, культурі тощо); усвідомлює значення українського народу для світу як народу, що зберіг свою мову, традиційну культуру в нелегких історичних умовах; <i>плекає</i> почуття гордості за свою державу, народ і бажання бути корисним Україні; виявляє прагнення знати більше про здобутки і перемоги України в спорті, сучасних видатних спортсменів; розширює уявлення про весняні та літні народні звичаї, обряди і свята – державні та християнські, виявляє зацікавленість до них; бере участь у святах "<i>Ми – діти твої, Україно!</i>"; розширює уявлення про визначні місця рідного краю та висловлюється з приводу побаченого і почутого
23	Видатні педагоги. <i>К.Д.Ушинський</i>	
24	Видатні педагоги. <i>В.О.Сухомлинський</i>	
25	Література. Багатство усної народної творчості українського народу (казки на патріотичну тематику). " <i>Казка про Ллю Муромця і Солов'я Розбійника</i> "	
26	Багатство усної народної творчості українського народу. Легенди на історичну тематику: " <i>Львів</i> ", " <i>Неопалима купина</i> "	
27	Література. Багатство усної народної творчості українського народу. <i>Легенди про тварин та рослини</i>	
28	Багатство усної народної творчості українського народу. Міфи: " <i>Створення світу</i> ", " <i>Перший хлібороб</i> "	
29	Українське мистецтво. Українські народні інструменти (<i>скрипка, цимбали, бубон, волинка</i>). Міні-проект " Українські народні інструменти "	
30	Українське мистецтво. Народне образотворче мистецтво (<i>Марія Примаченко (Пріймаченко), Катерина Білокур</i>)	
31	Традиції і святкування в Україні. <i>Весняні свята. 7 квітня – Благовіщення. Вербна неділя. Великдень</i>	
32	Здобутки і перемоги України в спорті. <i>Видатні українські спортсмени (І.І.Дерюгіна, Л.О.Подкопаєва, Г.В.Безсонова, О.С.Баюл та ін.)</i>	
33	Традиції і святкування в Україні. Державні свята. 9 травня – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні. 28 червня – День Конституції України Підсумок з теми: "Духовна культура українців"	
34	Свято на тему: " <i>Ми – діти твої, Україно!</i> "	
35	Екскурсія визначними місцями рідного краю	

4 клас

35 годин (1 година на тиждень)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Розділ І. Україна – наша держава (9 год)	
1 Творчий проект "Пишають тим, що я – українець (українка)!" Україна – наша держава. Молитва за Україну. Козацька Україна. Богдан Хмельницький. Дмитро Яворницький – співець запорозького козацтва	Учень/учениця: • <i>вміє</i> показати на карті світу держави, що межують з Україною; • <i>має загальне уявлення</i> (на рівні первинного ознайомлення) про найвідоміші державні утворення на теренах України: Козацька Україна, Українська Народна Республіка (УНР), Українська Держава, Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР), Українська Радянська Соціалістична Республіка (УРСР); про їхню роль і значення для сучасної України;
2 Україна – наша держава. Українська Народна Республіка. Українська держава. ЗУНР. Україна в складі СРСР (УРСР). Михайло Грушевський. Павло Скоропадський. Симон Петлюра	• <i>знає і розповідає про:</i> – сучасну Україну, її історико-етнографічні райони (Бойківщина, Буковина, Волинь, Галичина, Закарпаття, Лемківщина, Поділля, Полісся, Приазов'я, Прикарпаття, Середнє Подніпров'я, Слобожанщина та ін.); – революції сьогодення; – Київ як науковий та культурний центр України;
3 Україна – наша держава. Україна сучасна. Історичні землі України (Буковина, Волинь, Галичина...). Революція на граніті. Помаранчева революція. Революція Гідності. З історії рідного регіону	– історію розвитку української мови та її місце серед мов світу; – сім чудес України та сім природних чудес України; – традиції і святкування в Україні восени: 9 листопада – День української писемності і мови; 21 листопада – Святого Михайла;
4 Київ – столиця України. Київ – науковий та культурний центр України	• <i>має уявлення</i> про поняття патріотизм , <i>наводить приклади</i> виявлення патріотизму із життя українців; • <i>виявляє</i> позитивне ставлення до традицій українського народу та <i>доводить</i> важливість підтримання українських традицій;
5 Українська мова як мова державна. Українська мова в світі	• <i>виявляє</i> шанобливе ставлення до людей, які боролися за незалежність України та почуття гордості за український народ; • <i>знає і називає</i> імена і прізвища в родині, їх походження;
6 Сім чудес України. Хортиця (Запоріжжя). Херсонес Таврійський (Севастополь)	• <i>бере участь</i> у міні-проекті "Звідки походить моє прізвище?"; • <i>усвідомлює</i> необхідність спільних зусиль всього народу щодо розбудови незалежної України
7 Моя Земля. 7 природних чудес України. Дністровський каньйон. Асканія-Нова. Подільські Товтри. Необхідність охорони природи	
8 Твоя родина (сім'я). Імена і прізвища в родині, їх походження. Міні-проект "Звідки походить моє прізвище?"	
9 Традиції і святкування в Україні. Осінні свята. 9 листопада – День української писемності і мови. 21 листопада – Святого Михайла Підсумок з теми: "Україна – наша держава"	
Розділ ІІ. Національні символи України (5 год)	
10 Національні символи твоєї Батьківщини. Рослини – символи українців (мак, барвінок, евшан-зілля, явір, вишня)	Учень/учениця: • <i>знає і розповідає про:</i> – національні символи України: рослини і тварини-символи; – народну символіку України – рушники; – державні свята України: (6 грудня – День Збройних сил України; 22 січня – День соборності України); – традиції і святкування в Україні взимку: 19 січня – Водохреща; шедрівки;
11 Національні символи твоєї Батьківщини. Улюблені тварини (кінь, журавлі, жайворонки)	• <i>виявляє</i> позитивне ставлення до традицій українського народу та <i>доводить</i> важливість їх підтримання
12 Народна символіка. Рушники	
13 Традиції і святкування в Україні. Державні свята. 6 грудня – День Збройних сил України. 22 січня – День соборності України	
14 Зимові свята. 19 січня – Водохреща. Шедрівки. Підсумок з теми: "Національні символи України"	

Зміст навчального матеріалу		Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Р о з д і л ІІІ. Матеріальна культура українців (6 год)		
15	Традиційна українська садиба. <i>Народні обряди, пов'язані з будівництвом житла. Криниця на подвір'ї</i>	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає і розповідає про:</i> <ul style="list-style-type: none"> – традиційну українську садибу та народні обряди, пов'язані з будівництвом житла; – матеріальну культуру українського народу: українську кухню; народний одяг; ремесла та народні художні промисли: в'язання, різьба, лозоплетіння; • висловлюється з приводу особливостей одягу рідної місцевості; основних галузей господарства та ремесел рідного регіону; пам'яток історії та архітектури; • бере участь у виконанні проекту "Одяг моєї місцевості"; • має загальне уявлення про пам'ятки історії та архітектури (Киево-Печерську лавру – одне із семи чудес України)
16	Традиційна українська кухня. <i>Вареники, куліш. Узвар</i>	
17	Народний одяг різних регіонів України. Міні-проект "Одяг моєї місцевості"	
18	Матеріальна культура українців. Основні галузі господарства: ремесла та народні художні промисли. <i>В'язання, різьба, лозоплетіння. Чумацький промисел</i>	
19	Матеріальна культура українців. Ремесла рідного регіону. Ярмарки та базари в Україні. <i>Сорочинський ярмарок</i>	
20	Народна архітектура. Пам'ятки історії та архітектури. <i>Киево-Печерська лавра – одне із семи чудес України.</i> Підсумок з теми: "Матеріальна культура українців"	
Р о з д і л ІV. Духовна культура українців (15 год)		
21	Норми моралі. Позитивні моральні якості: <i>любов, вірність, дружба, доброта, щедрість, працьовитість, справедливість, лагідність, скромність, милосердя, мужність, мудрість, терпеливість, віра, духовність, стриманість.</i> Негативні моральні якості: <i>зрадливість, егоїзм, заздрість, скупість, лінощі, лихослів'я, гнів, зверхність</i>	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає і розповідає про:</i> розвиток духовної культури українців, норми моралі; • <i>уміє</i> виявляти загальні етичні чесноти; • <i>виховує</i> в собі позитивні риси українця; • <i>бере участь</i> у виконанні проекту "Відомі письменники рідного регіону"; • <i>має уявлення</i> про: <ul style="list-style-type: none"> – розвиток духовної культури українців: видатних українських письменників та письменників рідного краю; – найвідоміші вищі навчальні заклади України та розвиток науки, космонавтики; знає імена вчених із світовим ім'ям; – розвиток українського музичного, образотворчого, театрального мистецтва; • знає і називає прізвища найбільш відомих співаків, композиторів; художників; артистів; виявляє шанобливе ставлення до відомих особистостей; • бере участь у виконанні проекту "Музичне мистецтво рідного регіону"; • має уявлення про розвиток українського спорту; • знає прізвища найбільш відомих спортсменів та виявляє шанобливе ставлення до відомих особистостей; • знає і розповідає про відзначення в Україні державних свят (23 квітня – Всесвітній день книги. 24 травня – День слов'янської писемності та культур); • виявляє позитивне ставлення до традицій українського народу; • бере участь у виконанні проекту "Я пишаюсь тим, що я – українець (українка)!"; • <i>виявляє зацікавленість</i> визначними місцями рідного краю та <i>висловлюється</i> з приводу побаченого і почутого; • <i>знає</i>, в чому полягає унікальність українців, їх внесок у світову культуру (писанкарство, вишивка, українське малярство, кобзарство, хоровий спів, архітектура українського бароко тощо); • <i>знає</i> здобутки і перемоги України в Європі та в світі.
22	Література. Багатство усної народної творчості українського народу (казки на сучасний лад). "Лисичка і Журавель", "Рукавичка"	
23	Скарби народу. Сучасні українські письменники (Ліна Костенко, Ганна Чубач, Ігор Січовик). Міні-проект "Відомі письменники рідного регіону"	
24	Вища школа в Україні. <i>Острозька академія. Києво-Могилянська академія. Київський національний університет імені Тараса Шевченка.</i> Розвиток науки в Україні. <i>Видатні вчені (Володимир Вернадський, Іван Пулюй, Борис Патон)</i>	
25	Космонавтика. Леонід Каденюк – <i>перший космонавт незалежної України. Видатний конструктор у галузі ракетобудування й космонавтики – Сергій Корольов</i>	
26	Українське музичне мистецтво. Композитори України (М.В.Лисенко, В.М.Івасюк, Л.В.Дичко)	
27	Українське музичне мистецтво. Видатні українські виконавці (Соломія Крушельницька, Анатолій Солов'яненко, Дмитро Гнатюк, Назарій Яремчук, Василь Зінкевич)	
28	Українське музичне мистецтво. <i>Видатні хори України. Ніна Матвієнко – золотий голос України. Українські народні танці. Видатні танцювальні колективи України. Міні-проект "Музичне мистецтво рідного регіону"</i>	
29	Українське мистецтво. Іконопис. Музей ікони у Радомишлі. <i>Видатні художники України (Т.Шевченко, І.Рєпін, К.Трутовський, М.Пимоненко). І.Іжакевич як майстер ілюстрації</i>	
30	Українські театри та кіно. Видатні артисти України (Марія Заньковецька, Іван Миколайчук, Богдан Ступка). <i>Національна кіностудія художніх фільмів імені Олександра Довженка</i>	

	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
31	Здобутки і перемоги України в спорті. <i>Видатні українські спортсмени (С.Н.Бубка, А.М.Шевченко, Я.О.Клочкова)</i>	
32	Народна медицина. Лікарські рослини України (<i>липа, ромашка, м'ята, любисток</i>). Народні цілителі (<i>династія Зубицьких, Наталія Земна</i>)	
33	Державні свята. <i>23 квітня – Всесвітній день книги. 24 травня – День слов'янської писемності та культури. Підсумок з теми: "Духовна культура українців"</i>	
34	Презентація проекту. Свято на тему: "Пишаюсь тим, що я – українець(українка)!"	
35	Екскурсія визначними місцями рідного краю	

Література

- Андрусишин Б. І. Творчі середньодніпровської Русі / Б. І. Андрусишин, В. Й. Борисенко // Пульсар: науково-популярний журнал. – 2000. – № 9. – С. 68–70.
- Брайчевський М. Літопис Аскольда / М. Брайчевський. – К. : Український центр духовної культури, 2001.
- Брайчевський М. Ю. Походження слов'янської писемності / М. Ю. Брайчевський. – К. : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2007. – 154 с.
- Брати Капранови. Мальована історія незалежності України / Брати Капранови. – К. : Гамазин, 2013. – 80 с.
- Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис / О. Воропай. – К. : АВПТ "Оберіг", 1993. – 590 с.
- Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть? / М. Грушевський. – К. : Т-во "Знання", 1991.
- Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник / В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
- Енциклопедія українознавства. – Львів : НТШ, 1993–2000. – Т.1–11.
- Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич: Відродження, 1994.
- Каніщенко А. П. Київський Букварик / А. П. Каніщенко. – К. : "Сім кольорів", 2012.
- Коваль А. П. Знайомі незнайомці: походження назв поселень України / А. П. Коваль. – К., 2001.
- Кононенко П. П. та ін. Історія українознавства: навчальний посібник / П.П. Кононенко. – К. : Академвидав, 2011. – 512 с.
- Кононенко П. П. Національна ідея, нація, націоналізм: монографія / П. П. Кононенко. – К. : Міленіум, 2005. – 358 с.
- Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді (проект). – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/
- Лозко Г. С. Українське народознавство / Г. С. Лозко. – К. : Зодіак – ЕКО, 1995. – 368 с.
- Маковій Г. Народ у народних святах / Г. Маковій. – Чернівці : Факел, 1997. – 510 с.
- Матвієнко О. В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія / О. В. Матвієнко. – К. : Стило, 2006. – 543 с.
- Моя Україна: атлас. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 32 с.
- Німчук В. В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: історія "г" // Мовознавство. – 1990. – № 6. – С. 3–10.
- Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. передмови М. С. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2007. – 536 с.
- Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. – К. : Вид. Центр "Академія", 2001. – 150 с.
- Потапенко О. І., Дмитренко М. К., Потапенко Г. І. та ін. Словник символів / за заг. ред. О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка. – К. : Редакція часопису "Народознавство", 1997. – 156 с.
- Рости на щастя України-мама: галицька читаночка / упоряд. Мельничук Б.І, Проник Б.В. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ управління по пресі, 1991. – 170 с.
- Сиротич Н. Казки по-новому: такі знайомі з дитинства / Н. Сиротич. – Львів : Видавництво "Скриня", 2013. – 24 с.: іл.
- Свята, традиції, звичаї українського народу. – Х. : Белкар-книга, 2009. – 80 с.: іл. – (Світ навколо тебе).
- Скуратівський В. Місяцелік. Український народний календар / В. Скуратівський. – К., 1993.
- Стасів, о. Климентій В. Місія високого слова: Василіянське книговидання: минуле, сучасне і майбутнє. – Жовква: Місіонер, 2015. – 464 + 8 с.: іл.
- Стельмахович М. Українська родинна педагогіка / М. Стельмахович. – К., 1996.
- Степовик Дмитро. Українська християнська абетка / Дмитро Степовик. – К. : Грані-Т, 2007. – 80 с.: іл.
- Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>
- Сухомлинський В. Гаряча квітка: оповідання та казки / В. Сухомлинський. – К., 1978.
- Тагліна Ю. С. Трипільські скарби. Історична подорож у малюнках / Ю.С. Тагліна. – Х. : "ТОРСІНГ ПЛЮС", 2010. – 32 с.
- Чабайовська М. І. Відродження християнських святинь / М.І.Чабайовська // Історико-культурний нарис: вид. друге, доповнене. – К. : Світ успіху, 2011. – 160 с.
- Чабайовська М. І. Мама – моя перша вчителька / М. І. Чабайовська // Освіта. – № 39. – 28 вересня – 5 жовтня. – 2011 р. – 6 с.
- Чабайовська М. І. Про українознавчу функцію змісту дисципліни "Каліграфія з методикою навчання в початковій

школі" / М.І.Чабайовська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 18: Збірник наукових праць. – К.: Вид.-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С. 185–196.

36. Чабайовська М. І. Свято української писемності та мови / М. І. Чабайовська // Освіта. – № 47–48. – 24–1 грудня. – 2010 р.

37. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси: Монографія / С. Г. Чемеркін. – К., 2009.

Програму підготували:

Марія ЧАБАЙОВСЬКА,
доцент кафедри української мови та
методики навчання факультету педагогіки і
психології НПУ імені М.П. Драгоманова;
Наталія ОМЕЛЬЧЕНКО,
вчитель початкових класів НВК "Гімназія –
ЗНЗ I ступеня м. Обухова ім. Володимира
Мельника", вчитель вищої категорії,
вчитель-методист;
Марія КАЛЬЧУК,
вчитель початкових класів Української
ЗОШ I–III ступенів № 1, вчитель вищої
категорії, вчитель-методист, заслужений
учитель України.

38. Шевельов Юрій. Українська літературна мова в першій половині двадцятого століття. – Мюнхен // Сучасність. – 1987.

39. Шевченко Т. Г. Дитячий "Кобзар" / Т. Шевченко. – Львів: Вид.-во Старого Лева, 2015. – 64 с.

40. Ющук І. Мова наша українська: статті, виступи, роздуми / І. Ющук. – К., 2003.

41. Ятченко В. Боги і люди в українській казці (видання друге, доповнене і перероблене) / В. Ятченко. – К.: Міленіум, 2009.

Рецензенти:

Олена МАТВІЄНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
факультету педагогіки і психології
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова;

Тетяна ЯХНОВСЬКА,
вчитель початкових класів, заступник
директора з навчально-виховної роботи НВК
"Загальноосвітня школа I–III ступенів № 3 –
ліцей" м. Обухів, учитель-методист

Подасмо інформацію про підготовку посібників для вивчення курсу українознавства за вибором "Я люблю Україну".

1) комплект інтегрованих посібників-зошитів "Я люблю Україну" для 2, 3, 4 класів загальноосвітніх навчальних закладів (автори: Чабайовська М.І., Омельченко Н.М., Синільник В.В.); призначений для вивчення курсу українознавства за вибором "Я люблю Україну"; тут подано матеріали для ознайомлення учнів початкових класів із Україною як державою, сторінками історії і сьогодення, традиціями і звичаями, культурою українського народу та її особливостями в різних регіонах, усною народною творчістю, національним мовленнєвим етикетом;

2) електронний освітній продукт (ЕОП) "Я люблю Україну" для 2, 3, 4 класів (автори: Чабайовська М.І., Мельник Л.В.); матеріал його автори розглядають як доповнення змісту посібників-зошитів з курсу українознавства за вибором "Я люблю Україну" для 2–4 класів;

3) комплект методичних посібників для вчителя "Я люблю Україну" для 2, 3, 4 класів (автори: Чабайовська М.І., Омельченко Н. М., Синільник В.В.); у них запропоновано методичні рекомендації щодо роботи із посібниками-зошитами з курсу українознавства за вибором "Я люблю Україну" для 2–4 класів, завдання з відповідями, додаткові матеріали, які доповнюють зміст уроків.

Ці матеріали укладено відповідно до "Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки", "Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді" та програми курсу українознавства за вибором "Я люблю Україну" (1–4 класи), схваленої для використання у загальноосвітніх навчальних закладах, протокол № 2 від 3 березня 2016 року засідання комісії педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (лист № 2.1/12-Г-120 від 28.03.2016 р.) – автори: Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Кальчук М. І.

Шановні друзі!

Триває передплата періодичних видань на 2016 рік.

*Не забудьте завітати до поштових філій і передплатити
необхідну Вам пресу, а насамперед – журнал "Початкова школа".*

Невдовзі розпочнеться передплата на наступний, 2017 рік.

У роздрібний продаж журнал не надходить!

Передплатні індекси: 74404 – щомісячна передплата.

95444 – пільгова передплата на півріччя і рік.

«ПОЧАТКОВА ШКОЛА»

щомісячний науково-методичний журнал

№ 09 (567) ВЕРЕСЕНЬ 2016

Засновники –
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»

Видавець –
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видається з липня 1969 року
Київ

Журнал включено до переліку наукових
видань ВАКУ України, в яких можуть
публікуватись основні результати
дисертаційних робіт

Головний редактор

Алла ЛУК'ЯНЕЦЬ, кандидат педагогічних наук,
заслужений працівник народної освіти України

Редакційна колегія:

Іван БЕХ, Надія БІБК, Микола ВАШУЛЕНКО,
Галина ДРЕВАЛЬ, Валентина ЗАТОРЖИНСЬКА,
Людмила КОВАЛЬ, Ярослава КОДЛЮК,
Юлія КОЛЕСНИКОВА (*завідувач відділу*),
Тетяна КОЖНО, Людмила ЛІЩИНСЬКА,
Людмила ЛОПУШАНСЬКА (*відповідальний
секретар*), Алевтина ЛОТОЦЬКА,
Світлана МАРТИНЕНКО, Віра МЕЛЕШКО,
Олександр МИТНИК, Антоніна МОВЧУН,
Ізольда НІЗЕЛЬСЬКА, Тамара ПИРОЖЕНКО,
Тамара ПОНІМАНСЬКА, Катерина ПОНОМАРЬОВА,
Катерина ПРИЩЕПЛА, Тетяна ПУШКАРЬОВА,
Олександра САВЧЕНКО, Світлана СТРИЛЕЦЬ,
Володимир ТИМЕНКО,
Ольга ХОРОШКОВСЬКА, Людмила ХОРУЖА,
Анжеліка ЦИМБАЛАРУ, Михайло ЧЕМБЕРЖІ,
Тетяна ЯРЕМЧУК (*завідувач відділу*).

Дизайн обкладинки

Володимир ЩЕРБАЧЕВИЧ.

Зареєстровано Державним комітетом інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення України
серія КВ, №6506 від 09.09.2002 року.
Підписано до друку 25.08.2016. Формат 84x108/16.
Папір газетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 6,72.
Умовн. фарбовідб. 6,72. Обл.-вид. арк. 9,75.
Зам. 0104609.

**Адреса редакції: 04213, Київ,
вул. Прирічна, 25-А, к. 12,
тел./факс (044) 501-03-87
www.pochatkova-shkola.net
e-mail: pochatkova@bigmir.net**

Видруковано у видавництві «Преса України».
03148, Київ, вул. Героїв Космосу, 6
Свідоцтво № 35481684
http://www.pressa.kiev.ua/.
Якість друку повністю відповідає наданому видавцем
видавничому оригіналу.

© «Початкова школа», 2016

ЗМІСТ

У Міністерстві освіти і науки України

Розвантаження та оновлення програм початкової школи 1

Методика навчання

Пономарьова К. Моделювання уроку української мови
на компетентнісних засадах 15

Прищепа О. Проблеми удосконалення графічних
навичок письма учнів 4 класу 19

Радченко В. Люби, шануй, оберігай свій рідний край,
що зветься Україна! 23

Смола Л. Інтерактивні прийоми роботи на уроках
природознавства 25

Любченко О. Формування здоров'язберігаючої
компетентності молодших школярів через інтегрований курс
“Основи здоров'я” 28

Нагорна О. Формування екологічної свідомості молодших
школярів на літературній спадщині В.О.Сухомлинського 32

Причулак Т. Виховання молодшого школяра
засобами природи 36

Програми

Чабайовська М., Омельченко Н., Кальчук М. Я люблю Україну.
Програма курсу українознавства за вибором
для загальноосвітніх навчальних закладів (1–4 класи) 39

Освіта вчителя

Мартиненко С. Методи комплексного педагогічного
діагностування адаптації дитини до умов навчального
середовища 49

Творча спадщина В.Сухомлинського

Лящук Л. Виховувати патріотів Батьківщини змалку 52

Кальчук М., Махиня С. Щоб у серці жила Батьківщина 54

Вітаємо з ювілеєм

Лук'янець А. 60 років підготовки першого вчителя 56

Групи продовженого дня

Пилипенко Л. Розвивальна гра – провідний вид діяльності
шестирічного школяра 58

Конкурс “45 чарівних слів” 62

*Передрук будь-якого матеріалу українською або іншими мовами
без письмової згоди редакції заборонено.*